

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора економічних наук, професора, директора
Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та
інновацій Шапошникова Костянтина Сергійовича
на дисертаційну роботу
Фісуненка Павла Анатолійовича
на тему «Інноваційна конкурентоспроможність в забезпеченні
економічної безпеки будівельного підприємства»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за
спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за
видами економічної діяльності)**

Актуальність теми дисертаційної роботи

В умовах сьогодення спостерігається зростання негативного впливу багатьох факторів на діяльність будівельних підприємств, що призводить до зниження рівня їх економічної безпеки. Реагуючи на цей негативний вплив, підприємства мають сфокусувати свою діяльність на забезпеченні певних передумов, що гарантують належний рівень економічної безпеки, а отже і сприяють життєздатності та розвитку. Як свідчить досвід передових підприємств та країн, такими передумовами перш за все є інноваційність та конкурентоспроможність суб'єктів господарювання, що безпосередньо впливають на економічну безпеку національних економік. Тому необхідність забезпечення економічної безпеки характеризується найвищим рівнем актуальності та пріоритетності і є запорукою стабільного розвитку економіки, що дає змогу істотно мінімізувати ймовірність реалізації загроз національним та корпоративним інтересам.

З огляду на це, забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств на основі інноваційної конкурентоспроможності є завданням найвищого рівня пріоритетності та складності, вирішення якого повинно базуватися на науково-обґрунтованих концептуальних засадах формування інноваційної конкурентоспроможності з урахуванням комплементарності інноваційної конкурентоспроможності аспектів діяльності будівельного підприємства та складових його економічної безпеки.

В цьому контексті варто відмітити представлену дисертаційну роботу, її актуальність, наукову значимість і практичну направленість на вирішення важливих питань забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств на основі інноваційної конкурентоспроможності.

Актуальність питання і поєднання мети та поставлених завдань дисертаційної роботи Фісуненка Павла Анатолійовича підтверджує її теоретичну та практичну значимість, а також свідчить про своєчасність дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження пов'язане з планом науково-дослідницьких робіт, зокрема: Класичного приватного університету за темою «Формування механізмів стабілізації функціонування промислових підприємств на засадах антикризового управління» (номер державної реєстрації 0116U000799), де автором побудовано механізм визначення комплементарності економічної безпеки та інноваційної конкурентоспроможності аспектів діяльності будівельного підприємства; ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» за темами «Використання обліково-аналітичної інформації в управлінні економічними процесами» (номер державної реєстрації 0111U002633), де автором сформовано механізм забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств; «Вдосконалення обліково-аналітичної інформації в управлінні економічними процесами» (номер державної реєстрації 0116U000778), де автором розроблено послідовність оцінювання економічної безпеки будівельного підприємства.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

Положення дисертаційної роботи, висновки та рекомендації, які містяться в роботі достатньо обґрунтовані, опрацьовані в повній відповідності з метою і завданням, предметом і об'єктом дослідження, базуються на загальнонаукових положеннях економічної науки і результатах наукових досліджень, їх узагальнень, критичному осмисленні робіт вітчизняних та зарубіжних вчених з широкого кола економічних проблем, пов'язаних із забезпеченням економічної безпеки підприємств на основі інноваційної конкурентоспроможності.

Дисертант поставив за мету науково обґрунтувати та вдосконалити теоретичні й методологічні положення, методичні підходи та реалізувати практичні рекомендації щодо забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств на основі інноваційної конкурентоспроможності.

Об'єкт, предмет та мета роботи логічно пов'язані та достатньо чітко окреслюють поле дослідження.

Достовірність основних положень та висновків дисертації забезпечується застосуванням відомих методів наукового пізнання, зокрема: абстрактно-логічного аналізу, систематизації та комбінування – для дослідження теоретичних засад та визначення сутності понять «економічна безпека підприємства» та «інноваційна конкурентоспроможність», формування підходу до визначення сутності інновації, обґрунтування значущих параметрів оцінки різних аспектів діяльності будівельних підприємств з точки зору зацікавлених сторін, а також формування концепції дослідження забезпечення економічної безпеки підприємства; історичний метод – для дослідження еволюції теорій конкурентоспроможності; поєднання елементів теорії стейкхолдерів (зацікавлених сторін) з методом

порівняльних переваг, елементами матричного, бального та інтегрального оцінювання – для формування методологічного підходу до оцінювання рівня економічної безпеки будівельного підприємства та розробки методологічного підходу до визначення рівня інноваційної конкурентоспроможності; методи компаративного аналізу – для встановлення існування взаємозв'язку між інноваційною конкурентоспроможністю та економічною безпекою; метод декомпозиції суб'єктно-об'єктної ідентифікації – для формування експертної групи для оцінювання інноваційності аспектів діяльності будівельних підприємств; методи кореляційного аналізу – для побудови механізму визначення комплементарності економічної безпеки будівельного підприємства та інноваційної конкурентоспроможності; методи ситуативного моделювання – для визначення зміни показників інноваційної конкурентоспроможності та економічної безпеки будівельних підприємств; методи сценарного аналізу та концепцію фреймів – для розробки стратегії забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств.

Методичні підходи і методи дослідження, які застосовані дисертантом, не містять суперечностей, є адекватними проблемі, що вирішується поставленими завданнями.

Дисертаційне дослідження Фісуненка П.А. достатньо аргументоване і базується на використанні офіційної статистичної інформації Державної служби статистики України та інших джерел. У роботі використані монографічні дослідження українських і зарубіжних економістів та інформація з мережі Інтернет з питань забезпечення економічної безпеки та інноваційної конкурентоспроможності, дані інформаційних бюлетенів, статистичних збірників тощо, а також особисті дослідження автора з досліджуваної проблеми.

Структура дисертації є обґрунтованою, переконливою, логічно витриманою, що дало можливість автору розкрити зміст проблеми, дослідити її теоретичні й практичні аспекти, зробити висновки та сформулювати пропозиції.

В дисертації автором використано значну кількість літературних джерел, опановано сучасні методи наукових досліджень, висновки побудовані на базі багатого фактичного і статистичного матеріалу. Все це забезпечило необхідну достовірність зроблених висновків і наукових положень. Слід відмітити впевнене використання автором методів оцінки та аналізу економічних явищ, що досліджуються.

Про достовірність та достатню обґрунтованість положень та висновків дисертації свідчить і їх оприлюднення в наукових публікаціях, виступи на міжнародних конференціях, а також використання розробок автора в діяльності наукових організацій та підприємств, що підтверджується відповідними довідками.

Зазначені положення дозволяють стверджувати, що отримані в дисертаційному дослідженні результати є обґрунтованими і достовірними.

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації

У дисертаційній роботі, яку подано автором на відгук, розглянуто широке коло концептуальних, теоретичних, методологічних та практичних питань щодо забезпечення економічної безпеки національної економіки на основі інноваційної конкурентоспроможності.

Основні з них, на нашу думку, полягають у наступному.

1. Вперше обґрунтовано концепцію дослідження забезпечення економічної безпеки підприємства на основі інноваційної конкурентоспроможності як композицію теоретичного, методологічного та практичного напрямів, поданих у вигляді єдиної системи взаємопов'язаних елементів, на основі якої досягається більш адекватне й цілісне відображення цього процесу. Методологічний напрям дослідження дає змогу теоретичний характер сформульованих науково-теоретичних (аксіоматичних) положень за допомогою визначення переліку принципів, функцій, методів і методичних підходів до забезпечення економічної безпеки підприємства та інноваційної конкурентоспроможності перевести в практичну площину (с. 89-95);

2. Вперше розроблено методологічний підхід до визначення рівня інноваційної конкурентоспроможності будівельних підприємств, який подано у вигляді сукупності оціночно-констатувального, оціночно-репутаційного, аналітично-моделювального, аналітично-ідентифікаційного та порівняльно-діагностичного блоків і який базується на комбінуванні елементів теорії стейкхолдерів (зацікавлених сторін) з методом порівняльних переваг, елементами матричного та інтегрального оцінювання, які взаємодоповнюють один одного, що дає змогу в умовах обмеженості офіційної інформації щодо інноваційної діяльності будівельних підприємств сформулювати повноцінне уявлення про інноваційну конкурентоспроможність будівельного підприємства, врахувавши інноваційність усіх аспектів діяльності підприємства (с. 277-293);

3. Вперше запропоновано методологію встановлення взаємозв'язку між поняттями «інноваційна конкурентоспроможність» та «економічна безпека підприємства», яка базується на поєднанні результатів компаративного аналізу сутнісних характеристик економічної безпеки підприємства й визначенні суті інноваційної конкурентоспроможності підприємства як спроможності протистояти небезпекам у його функціонуванні завдяки формуванню конкурентних переваг на основі інновацій, які впроваджуються в різні аспекти діяльності та відображають рівень їх інноваційності, і дає змогу обґрунтувати твердження, що економічна безпека підприємства безпосередньо пов'язана з наявністю конкурентних переваг, які шляхом забезпечення задоволеності зацікавлених сторін інноваційністю аспектів діяльності підприємства впливають на стан захищеності підприємства (с. 171-185);

4. Вперше побудовано механізм визначення комплементарності інноваційної конкурентоспроможності аспектів діяльності будівельного

підприємства та складових його економічної безпеки, який подано як сукупність взаємопов'язаних зведено-оціночного, розрахунково-методичного блоків і блоків аналітичної інтерпретації та формулювання висновків і рекомендацій. Цей механізм, результати реалізації якого є базою для формування напрямів та розробки заходів стратегічного забезпечення економічної безпеки будівельного підприємства завдяки його інноваційній конкурентоспроможності, базується на зведенні інформації щодо інноваційної конкурентоспроможності аспектів діяльності будівельного підприємства та його економічної безпеки, включає встановлення між ними кореляційних зв'язків, вибір формули розрахунку коефіцієнта комплементарності та побудову шкали його інтерпретації з нерівними інтервалами за принципом нелінійності, ґрунтуючись на методології непрямого шкалювання, яка максимально відтворює варіацію цього коефіцієнта (с. 338-347);

5. Вперше розроблено фрейм-стратегію забезпечення економічної безпеки будівельного підприємства на основі інноваційної конкурентоспроможності, яка є послідовним, конструктивним, раціональним, адаптованим до умов функціонування будівельного підприємства стратегічним планом, реалізація якого скерована на збільшення рівня його економічної безпеки шляхом підвищення рівня його інноваційної конкурентоспроможності. Формування стратегії ґрунтується на концепції фреймів, передбачає наявність таких елементів, як фрейм-позиція, фрейм-очікування, фрейм-альтернатива, фрейм-пропозиція та фрейм-резюме, кожен з яких представлено сукупністю слотів, з відповідними фасетами, що не потребує для розробки сценаріїв поведінки будівельного підприємства значного масиву цифрової інформації для успішної реалізації стратегічного управління процесом забезпечення економічної безпеки будівельного підприємства на основі його інноваційної конкурентоспроможності (с. 384-389);

6. Удосконалено підхід до визначення сутності інновацій, який, на відміну від існуючих, базується на проведенні абстрактно-логічного аналізу існуючих підходів, поєднує окремі елементи процесного, процедурного, новаторського та результативного підходів до трактування інновації в єдине її визначення як кінцевого результату різних аспектів діяльності, що відображає набуття економічного змісту винаходу або ідеї, завдяки проведенню сукупності заходів щодо застосування новітніх технологій, методів, ресурсів або їх комбінацій, організації виробництва, які приводять до створення нового об'єкта (продукту, послуги тощо), що уможливорює врахування таких атрибутів інновації, як процес, результат, дія та новизна (с. 152-159);

7. Удосконалено підхід до систематизації характеристик поняття «інноваційність», який, на відміну від наявних в економічній науці засад систематизації, передбачає розподіл характеристик інноваційності за атрибутами визначення, такими як фактор (чинник), засіб, властивість,

новизна та результат, що дає змогу обґрунтувати змістовне навантаження цього поняття щодо конкурентоспроможності підприємства (с. 160-169);

8. Удосконалено науково-прикладний підхід до імплементації зарубіжного досвіду забезпечення економічної безпеки підприємств, який, на відміну від існуючих, базується на поєднанні методично-інформаційного, аналітично-синтезуючого та реалізаційного компонентів; дає змогу обрати доцільні до імплементації елементи зарубіжного досвіду (мета, база, вимоги та методи забезпечення економічної безпеки підприємств) та визначити ті елементи, що потребують власного формування або вдосконалення з урахуванням вітчизняних реалій (законодавство, функції й стратегія забезпечення) (с. 50-68);

9. Удосконалено методологічний підхід до оцінювання економічної безпеки будівельного підприємств, що, на відміну від існуючих, базується на формуванні переліку оціночних показників з використанням принципу Паретто та методу порівняльних переваг і дає змогу: обрати показники економічної безпеки будівельного підприємства відповідно до критерію результативності за кожною складовою економічної безпеки будівельного підприємства; урахувати економічну безпеку стосовно кожного окремого індикатора за складовою при визначенні інтегрального показника оцінювання; встановити найбільш проблемні складові економічної безпеки. Такий підхід надає можливість з урахуванням діагностики результатів функціонування будівельного підприємства отримати інформацію не лише щодо рівня його економічної безпеки, а й щодо характеру його функціонування, є основою для розроблення адекватних до ситуації стратегічних заходів (с. 235-248);

10. Удосконалено класифікацію сценаріїв поведінки будівельного підприємства, яка, на відміну від існуючих ознак (характер розвитку подій (оптимістичний, реалістичний та песимістичний); завдання, що вирішується (генетичний і програмно-цільовий); метод розробки (дедуктивний та індуктивний); вигляд (аналітичний і формалізований)), доповнена ознакою «тип поведінки», за якою виділено апатичний (передбачає пасивний тип поведінки підприємства щодо вирішення певних проблем), зважений (базується на концентрації зусиль на окремих можливостях, без використання інших) та форсуючий (передбачає максимальне використання можливостей підприємства у вирішенні проблемної ситуації) сценарії, перелік яких найбільше відповідає цілям забезпечення економічної безпеки на основі інноваційної конкурентоспроможності (с. 352-355);

11. Удосконалено інструментарій формування експертної групи для оцінювання ступеня інноваційності аспектів діяльності будівельних підприємств, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на використанні методу декомпозиції суб'єктно-об'єктної ідентифікації експертів та передбачає визначення параметрів відбору експертів, вибір об'єктивних і суб'єктивних параметрів та встановлення вагомості для кожного параметра, що дає змогу безпосередньо сформувати експертну групу з оптимальною кількістю експертів за відібраними пріоритетними параметрами для

проведення опитування щодо інноваційності аспектів діяльності будівельних підприємств (с. 293-302);

12. Набула подальшого розвитку систематизація значущих параметрів оцінювання різних аспектів діяльності будівельних підприємств з погляду зацікавлених сторін, яка, на відміну від існуючих, включає процедуру бального оцінювання рівня задоволеності зацікавлених сторін діяльністю будівельного підприємства, визначення середнього рівня задоволеності за кожною зацікавленою стороною та за кожним аспектом діяльності, реалізується із застосуванням методу порівняльних переваг, що дає змогу обрати для кожної зацікавленої сторони найбільш значущі параметри відповідно до певного аспекту діяльності та встановити залежність між оцінкою задоволеності зацікавлених сторін аспектами діяльності й оцінкою інноваційності цих аспектів діяльності з метою визначення інноваційної конкурентоспроможності будівельного підприємства (с. 285-288);

13. Набуло подальшого розвитку змістовне наповнення комплексного поняття «економічна безпека підприємства», що, на відміну від існуючих, сформовано на основі декомпозиції атрибутивних характеристик понять «економічний», «безпека» та «підприємство», що дало змогу трактувати його як такий стан функціонування підприємства, за якого в результаті формуються його конкурентні переваги в різних видах діяльності, які визначають можливості підприємства реагувати на зміни в зовнішньому та внутрішньому середовищі й адекватно протистояти небезпекам і проектувати їх наслідки з метою забезпечення результативного функціонування підприємства (с. 40-50);

14. Набула подальшого розвитку систематизація принципів забезпечення економічної безпеки підприємства, результати якої, на відміну від існуючих, дозволяють подати їх сукупність з розподілом на загальні (характеризують базові властивості процесу забезпечення економічної безпеки підприємства) та специфічні (доповнюють або конкретизують загальні принципи й характеризують системність побудови процесу забезпечення економічної безпеки підприємства), що сприятиме більш чіткому розумінню вимог до реалізації цього процесу (с. 73-81);

15. Набула подальшого розвитку побудова ситуативної матриці сценаріїв поведінки будівельного підприємства щодо забезпечення його економічної безпеки, яка, на відміну від існуючих, формується крізь призму характеристики ситуативних збігів можливостей і небезпек підприємства-лідера та дозволяє співвіднести позицію базового підприємства з можливими сценаріями поведінки підприємств-конкурентів і визначити найкращий сценарій поведінки для будівельного підприємства в контексті забезпечення його економічної безпеки на основі інноваційної конкурентоспроможності (с. 355-372).

Значення результатів дисертаційного дослідження для науки і практики, рекомендації щодо їх подальшого використання. Наукове значення одержаних результатів полягає розробці, поглибленні та уточненні

теоретичних, методологічних і концептуальних положень щодо вирішення проблеми забезпечення економічної безпеки будівельного підприємства на основі інноваційної конкурентоспроможності.

Теоретичні узагальнення, які зроблені в дисертаційній роботі, поглиблюють розуміння сутності деяких економічних категорій (економічна безпека, інновації, інноваційність, конкурентоспроможність). Теоретико-методичні положення та практичні рекомендації, викладені в дисертації, дають змогу підвищити рівень ефективності й результативності стратегічного планування мікроекономічних процесів. Пропозиції та висновки дисертаційного дослідження можуть бути використані при розробці заходів щодо забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання. Низка положень та висновків можуть застосовуватися для вдосконалення практики забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств на основі інноваційної конкурентоспроможності. Практичне значення одержаних наукових результатів підтверджено їх впровадженням та апробацією. Зокрема, результати дисертаційного дослідження були використані в роботі Придніпровського наукового центру Національної академії наук України і Міністерства освіти і науки України та Українського національного комітету Міжнародної торгової палати.

Отримані наукові результати використовуються у навчальному процесі Класичного приватного університету при викладанні дисциплін «Економіка підприємства», «Економіка та організація інноваційної діяльності», «Економічна ефективність інноваційних процесів», «Стратегічне управління підприємством» і ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва і архітектури» при викладанні дисциплін «Економіка підприємства», «Інноваційне підприємництво та управління стартап проєктами», «Бізнес-планування інноваційних процесів у будівництві», «Конкурентоспроможність бізнесу», «Управління безпекою бізнесу».

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційного дослідження в опублікованих працях та авторефераті

Положення наукової новизни, висновки та рекомендації, які сформульовано в дисертації, оприлюднені та апробовані на достатньому рівні.

Основні наукові результати дисертації викладено в 52 наукових працях, з яких: 1 одноосібна та 8 колективних монографій; 29 – статті: 24 – в наукових фахових виданнях (у тому числі 19 у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних), 1 – у науковому закордонному виданні, що входить до міжнародних наукометричних баз даних, 4 – в інших наукових виданнях; 14 – матеріали конференцій. Загальний обсяг праць – 74,67 д. а., з яких 50,97 д. а. належать особисто автору.

Матеріали та висновки кандидатської дисертації здобувача при підготовці докторської дисертації не використовувалися.

Зміст автореферату повністю відповідає змісту дисертаційної роботи. В авторефераті викладено основні наукові результати, що отримані в процесі дослідження, висвітлено ступінь їх наукової новизни, висновки і рекомендації щодо використання результатів у практичній діяльності.

Зміст та завершеність дослідження. Представлене дисертаційне дослідження складається із вступу, п'ятьох логічно пов'язаних розділів, висновків за окремими розділами, загальних висновків, списку використаних джерел до кожного розділу та додатків. Основний зміст дисертації викладено на 370 сторінках. Дисертація містить 174 таблиці, 42 рисунки, список використаних джерел із загальною кількістю 610 найменувань. У загальних висновках викладені найбільш важливі теоретико-методологічні та практичні результати, одержані в дисертації, сформульовані висновки та рекомендації щодо наукового та практичного застосування здобутих результатів, розкриті методи вирішення наукової проблеми, обґрунтована достовірність результатів. В додатках представлені матеріали, які доповнюють основний зміст та підтверджують впровадження результатів дисертаційної роботи.

Дискусійні положення і зауваження

Оцінюючи дисертаційну роботу в цілому позитивно, варто відмітити наявність певних недоліків, дискусійних питань.

1. Узагальнюючи підходи вчених до трактування поняття «конкурентоспроможність підприємства» (пункт 2.1 дисертаційної роботи), дисертант виділяє певні ознаки та характеристики цього поняття за виділеними підходами (здатність, можливість, стан, спроможність). Віддаючи належне ґрунтовності дослідження, проведеного дисертантом, слід зауважити, що було б доцільно більш чітко акцентувати увагу на перевагах та недоліках наведених підходів і на своїх результатах.

2. Пропонуючи та розкриваючи концепцію дослідження процесу забезпечення економічної безпеки на основі інноваційної конкурентоспроможності (рис. 1.2, пункт 1.3 дисертаційної роботи), автор виділяє і розкриває теоретичний, методологічний та практичний напрямки цього процесу. Не применшуючи цінність запропонованої концепції, автор при їх поясненні залишив поза увагою такий, на наш погляд, важливий момент, а саме – яким чином сформульовані наукові положення знаходять відображення у практичному напрямку дослідження.

3. В пункті 3.2 дисертант проводить ґрунтовне дослідження підходів до оцінювання економічної безпеки підприємства та проводить їх групування в залежності від виокремлення критеріїв, індикаторів та показників при проведенні оцінювання. Віддаючи належне глибині та масштабу проведених досліджень, доцільно було б розкрити ці підходи в додатках, а саме зазначити критерії, індикатори та показники оцінювання за кожним підходом.

4. При розкритті методологічного підходу до оцінювання економічної безпеки будівельного підприємства (рис. 3.16, пункт 3.2) щодо формування

переліку показників за складовими економічної безпеки, автор зазначає, що в якості базового переліку показників економічної безпеки, пропонується використовувати перелік, наведений у «Методичних рекомендаціях щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства» (с. 247). Слід було б вказати джерела вихідної інформації для розрахунку цих показників.

5. Використовуючи запропоновану систему показників оцінки економічної безпеки, автор у пункті 3.3 наводить результати розрахунку інтегрального показника економічної безпеки будівельного підприємства (рис. 3.23, с. 261). Водночас, самих розрахунків не наведено, що затрудняє розуміння загальної послідовності отримання значень інтегрального показника.

6. В методологічному підході до визначення рівня інноваційної конкурентоспроможності будівельного підприємства (пункт 4.1) автор пропонує при встановленні залежностей між оцінкою рівня задоволеності зацікавлених сторін та оцінкою його інноваційної діяльності (аналітично-моделювальний блок) скористатися методами кореляційно-регресійного аналізу та математичного моделювання. Далі, при використанні цього підходу на даних конкретних будівельних підприємств (пункт 4.2), автор будує лінійні моделі. Потребує уточнення, чому саме автор зупинився на лінійних моделях, а не використав інші (ступеневі, логарифмічні, експоненціальні, поліноміальні).

7. Пропонуючи в п. 5.3 своє бачення розробки стратегії забезпечення економічної безпеки будівельного підприємства на основі інноваційної конкурентоспроможності, автору доцільно було конкретизувати суб'єктів та об'єктів цього процесу.

Слід зазначити, що висловлені зауваження не зменшують загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Фісуненка П.А.

Загальний висновок по дисертаційній роботі щодо її відповідності встановленим вимогам

Дисертаційна робота, яку виконав Фісуненко Павло Анатолійович на тему «Інноваційна конкурентоспроможність в забезпеченні економічної безпеки будівельного підприємства», є кваліфікаційною, самостійною та завершеною науковою працею, яка вирішує конкретну наукову проблему і має значення для забезпечення належного рівня економічної безпеки будівельних підприємств України.

Глибина дослідження, отримані наукові результати, рівень подання матеріалу, перелік публікацій віддзеркалюють наявність теоретичних, методологічних, методичних та аналітичних наукових розробок, які є предметом захисту докторської дисертації за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Публікації повною мірою розкривають зміст дисертаційної роботи.

Зміст автореферату відповідає основним положенням дисертаційної роботи. Оформлення роботи, її структура та обсяг відповідають вимогам МОН України до дисертацій, зокрема пп. 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р., № 943 від 20.11.2019 р., № 607 від 15.07.2020 р. Напрямок і профіль дисертації відповідають спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), а здобувач – Фісуненко Павло Анатолійович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
директор Причорноморського
науково-дослідного інституту
економіки та інновацій

К. С. Шапошников

